

Molen de Vier Winden

Daar sta je dan, op de stelling van de molen de Vier Winden. Prachtig zicht op de Rotte, het dak van bijbehorende graanschuur en de toppen van de bomen in de omtrek. De dag is bijna voorbij, het herfstlicht kleurt oranje-rood. De rivier is als een spiegel zo glad. Boven mij rijst de gladde witte muur van de korenmolen, ik sta naast een immens kruirad. Alles wat ik zie is verzorgd, goed in de verf, fris en schoon. Vandaag is een geluksdag, ik mag spreken met de molenaarsvrouw, Debra van Driel Kluit en... de hele molen van binnen bekijken.

Eerst over de molen. Moet je horen:

De Vier Winden is een ronde stellingkorenmolen waar sinds 1776 graan gemalen werd. De stelling is de kraag op de verhoging om wind te kunnen vangen. In vroeger tijden pachtte de molenaar middels het windrecht recht op windvang. Dat wil zeggen dat er een vrije zone moet zijn in een straal van 375 meter. De molenaar van de Vier Winden, Leen Arie van Driel Kluit, heeft door een beroep op zijn windrecht de komst van een flatgebouw tegen kunnen houden. Er staan toch nog hoge bomen rond de molen, waardoor hij de beste windvang heeft bij ZO tot W wind. De vrije zone is ook nodig omdat de molenaar onbelemmerd zicht moet hebben om tijdig weersveranderingen in te kunnen schatten om de stand van de molen bij te kunnen stellen. Hoewel er nu geen graan meer gemalen wordt in de molen, laat hij de molen zoveel mogelijk draaien. Dat is het behoud van het 'gaande werk', het uitgebreide houten mechaniek van de molen. Het gebouwtje met de twee dakjes voor de molen was oorspronkelijk een graanschuur waar later een woonhuisje van gemaakt is. De molen is eigendom van de gemeente Rotterdam.

In de molen

Een kleine deur met een boven- en onderdeur geeft toegang tot de oerknusse bakkerswinkel. Het ruikt er heerlijk naar speculaas en zoete bakkersgeuren. De pakken meel staan hoog opgestapeld en overal zie je kleurrijke, handige bakspulletjes. Er is gewoekerd met de ruimte voor het bedrijf en de drie bewoners, Debra, Leen Arie en de moeder van de laatste.

Kenmerkend voor de Vier Winden is dat de molen geen grote deuren heeft. Er kan geen grote wagen het bedrijf in rijden om goederen te lossen. Alles moet door een klein deurtje. "Wat er in gesjouwd wordt, moet ook weer naar buiten gesjouwd", aldus Debra. Gelukkig is er slim liftje waar grote zakken meel van de ene zolder naar de andere worden verplaatst.

Het is allemaal kruip door, sluip door in de molen. Het midden van de molen wordt gedomineerd door een ingenieus reusachtig houten mechaniek van wielen die in elkaar grijpen en bomen die krachten overbrengen. Om dit mechaniek heen zijn de zolders. Omdat de molen een kegelvorm heeft, worden de zolders steeds kleiner van oppervlakte. Eigenlijk loopt het van klein tot heel klein! Via smalle, steile laddertjes vinden we onze weg naar boven. Bij alle bewegingen in de molen is het voortdurend oppassen geblazen vanwege de diepe gaten en de bewegende delen van het gaande werk. Begrijpelijk dat de molenaars hun werk grotendeels alleen doen en ze geen

pottenkijkers toelaten in hun heiligdom. Het is namelijk vreselijk gevaarlijk als je hier niet heel erg vertrouwd mee bent. In de 17^e en 18^e eeuw, de periode dat er veel molens gebouwd werden, was er nog geen Arbo-wet en dat is wel duidelijk. De zolders zijn superslim ingedeeld. Ieder plekje is benut met behoud van overzicht. Tot ver in de zestiger jaren werd in deze molen graan gemalen. Daarna loonde dit niet meer door de toenemende mechanisatie en is men overgegaan op het maken van bak mixen. De familie Van Driel Kluit heeft sinds 1960 een eigen ambachtelijk merk bak mix ontwikkeld: De Driekleur. Nog steeds worden de mixen verbeterd en aangepast aan de huidige trends als bijvoorbeeld het bakken met speltmeel.

De molenaar, van oudsher specialist in graan en meel weet als geen ander goed in te kopen en de eigenschappen van diverse soorten meel te benutten. De molenaarsvrouw experimenteert met diverse samenstellingen en toevoegingen als kruiden, cacao, rozijnen en dergelijke.

De molenaars familie

Leen Arie stamt uit een oud geslacht altijd van graanmolenaars. De zonen leerden het vak van hun vader en de molens gingen over van vader op zoon. De molens werden gepacht of gehuurd. De voorouders van Leen Arie hadden in 1818 een molen in Goidschalxoord, gemeente Binnenmaas. De familie heeft gewoond en gewerkt in de molen De Noord op het Oostplein. Daar is een verhaal aan verbonden: tijdens de stadsbrand die het gevolg was van het bombardement op 14 mei 1940 liet de molenaar de wieken volop draaien om zo de brand van de molen weg te houden. De molenaar en zijn zoon doofden rondvliegende vonken met natte jute zakken. Resultaat: alles rond het Oostplein verbrand, maar de molen stond nog als herinnering aan Oude Rotterdam. (Kijk ook even naar de foto's op internet.) Helaas is in 1954 de molen, om onbekende reden, alsnog afgebrand.

Brand is een reële dreiging voor een molen. Het bouwwerk trekt door de vorm als een schoorsteen, bevat louter hout en is gortdroog.

Ook de huidige familie Van Driel Kluit werd getroffen door een molenbrand. Leen Arie, in 1956 geboren in de molen De Walvisch in Schiedam, zag zijn molen in 1996 in vlammen opgaan. Het was een drama voor het gezin om dit mee te maken. Ze zijn er weer bovenop gekomen en konden na enige tijd de molen de Vier Winden huren en hun bedrijf voortzetten. In het specialistische bakwinkeltje kun je Debra vaak vinden. Het is een bijzonder plekje aan de Rotte met goede, originele en grappige spulletjes. Leen Arie gaat elke maandag op pad voor de grondstoffen en werkt de rest van de week in de molen. En de oude molenaarsvrouw beleeft er dank zij de zorg van haar zoon en schoondochter haar oude dag.

Carla van Deutekom